

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	1045
Land:	Iran
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Iran. Situasjonen for bahá'í
Udgivet:	24. oktober 2023
Optaget på baggrundsmaterialet:	25. januar 2024

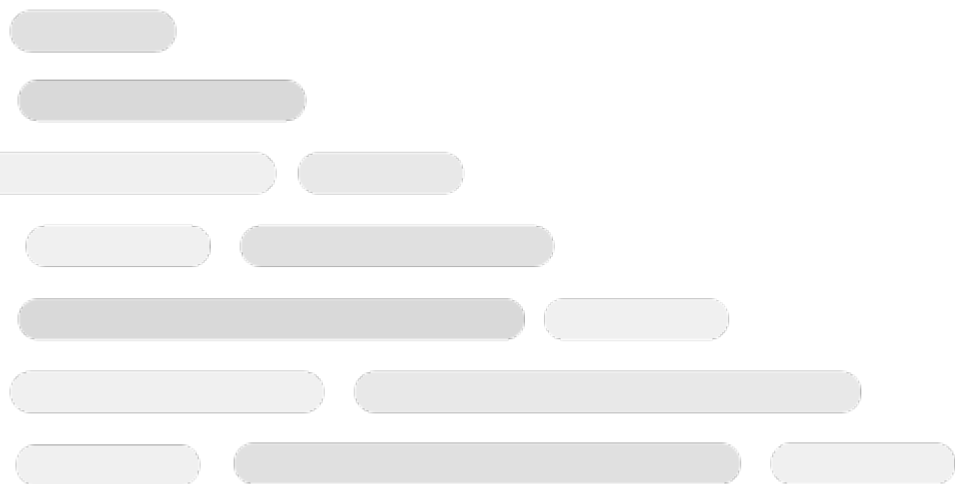
LANDINFO
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Temanotat

Iran

Situasjonen for bahá'í

24. oktober 2023

© Landinfo 2023

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Fredrik Selmers vei 6

Postboks 2098 Vika

0125 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingstreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivarettatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

Summary

The situation of the Bahá'ís in Iran is affected by the fact that they are not recognized as a religious minority in the Iranian constitution, but are considered infidels and members of a sect. Since the revolution in 1979, they have been subjected to systematic discrimination and marginalization in addition to targeted attacks and prosecution for their religious beliefs. Developments in recent years is increasing the pressure on the minority group. Since 2021, new amendments to the Islamic Penal Code have extended the legal basis for prosecuting religious minorities. Furthermore, a 2020 court ruling allowing for the confiscation of Bahá'ís' properties and agricultural land, has led to a formalization of these state actions. State media have also stepped up the public defamation of the Bahá'ís with an increasingly concerted spread of disinformation.

In 2022 and 2023, there have been reports of escalating government targeting of the Bahá'ís, with a series of raids and arrests throughout the country. Moreover, several Bahá'ís have been convicted for breaches of national security regulations, including three former leaders who have been sentenced to long prison terms for the second time. In August 2022, security forces confiscated properties and demolished homes belonging to Bahá'ís in the village of Roshankouh in Mazandaran province.

Sammendrag

Bahá'íenes situasjon i Iran preges av at de ikke er anerkjent som en religiøs minoritet i den iranske grunnloven, men blir ansett som frafalne og medlemmer av en sekt. Siden revolusjonen i 1979 har de vært utsatt for systematisk diskriminering og marginalisering i tillegg til målrettede angrep og straffeforfølgelse for sin religiøse tro. Nye utviklingstrekk de senere årene bidrar til å øke presset mot minoritetsgruppen. I 2021 ble det implementert lovtillegg som utvider hjemmelen for å straffeforfølge religiøse minoriteter. Videre har en domstolsavgjørelse fra 2020 ført til at konfiskeringer av bahá'íers eiendommer og jordbruksland har blitt mer formalisert. Statlige medier har også trappet opp den offentlige ærekrenkelsen av bahá'íene med en stadig mer samordnet spredning av desinformasjon.

I 2022 og 2023 skal myndighetene ha trappet opp aksjonene mot bahá'í, med en rekke razziaer og arrestasjoner flere steder i landet. Mange bahá'íer har også blitt domfelt for brudd på nasjonale sikkerhetsbestemmelser, blant annet er tre tidligere ledere idømt lange fengselsstraffer for andre gang. I august 2022 ble også flere eiendommer og hjem som tilhørte bahá'íer, konfiskert eller revet i landsbyen Roshankouh i Mazandaran-provinsen.

Innhold

1	Innledning.....	6
1.1	Tematisk avgrensning og kildegrunnlag.....	7
2	Kort om forholdene for bahá'í etter revolusjonen i 1979	7
3	Utviklingstrekk de senere årene	8
3.1	Skjerpede straffebestemmelser rammer blant andre bahá'íer.....	9
3.2	Konfiskering av eiendom og formue forankres rettslig.....	10
3.3	Spredningen av propaganda mot trossamfunnet øker.....	11
3.4	Endring i søknadsskjema for ID-kort	11
4	Aktuell menneskerettssituasjon.....	12
4.1	Tall på arresterte og fengslede.....	13
4.1.1	Arrestasjonstall	13
4.1.2	Antall fengslede.....	13
4.2	Opptapping av aksjoner sensommeren 2022.....	14
4.3	Fortsatt høyt press under «Kvinne, liv, frihet»-protestene	15
4.4	Mange rapporterte hendelser i 2023 også.....	16
4.5	Tidligere ledere idømt lange fengselsstraffer for andre gang.....	17
4.6	Flere eksempler på straffeforfulgte profiler.....	18
4.7	Vold og trakassering	19
4.7.1	Voldsbruk fra myndighetene	19
4.7.2	Vold og trakassering ellers i samfunnet.....	19
5	Referanser	22
5.1	Skriftlige kilder.....	22
5.2	Muntlige kilder	27

1 Innledning

Bahá'í-religionen har sin opprinnelse i Iran og ble grunnlagt i andre halvdel av 1800-tallet. Troen kan spores tilbake til iraneren Sayyid Ali Muhammed, som i 1844 utropte seg til «porten» (Báb) mellom menneskene og den skjulte, tolvte imamen i sjiaislam. Bábs lære, som ble kalt babismen, er forløperen til bahá'í-religionen. I 1863 erklærte så iraneren Mirza Huseyn-Ali Nuri at han var profeten som Báb hadde varslet. Han tok den religiøse tittelen Bahá'u'lláh, som betyr Guds herlighet eller glans. Under hans og etterfølgernes ledelse utviklet troen seg til å bli en ny og selvstendig verdensreligion (Landinfo 2016, s. 7; Vogt 2022).

Sentralt i bahá'í-religionen er enhetstanken, både menneskehetens og religionenes enhet. Dette innebærer troen på at alle mennesker tilhører samme felleskap uavhengig av rase, religion, nasjonalitet, klasse og kjønn, og at alle religioner har et felles grunnlag i én og samme gud. Gud sender sine profeter for å veilede menneskene, og profetene formidler budskapet tilpasset den tidsalderen og kulturen de opererer i. Bahá'íene ser på sin religion som den mest egnede for vår tid, preget av modernitet og globalisering og i overensstemmelse med vitenskap og fornuft. Trossamfunnet har et sterkt engasjement for likestilling, rettferdighet, fred og internasjonalt samarbeid, og verdsetter sosialt og humanitært arbeid (Landinfo 2016, s. 7; USCIRF 2022b; Vogt 2022).

Bahá'íene oppmuntres til å dele sitt livssyn med omverden, og konvertering foregår. Det skal imidlertid ikke være tillatt å drive aktiv misjonering for å forsøke å omvende andre (Bahá'í-samfunnet i Norge u.å. og møte februar 2022).

På verdensbasis skal det finnes omtrent seks millioner bahá'íer, mens det i Iran anslås å være minst 300 000 (U.S. Department of State 2023; Vogt 2022). Bahá'íene bor spredt rundt omkring i landet, både i urbane og rurale områder, og regnes som en av de største ikke-muslimske religiøse minoritetene. Trosretningen er imidlertid ikke blant de anerkjente religionene i den iranske grunnloven, og all organisert bahá'í-aktivitet har vært forbudt siden 1983. Bahá'í-samfunnet i Iran har ikke hatt noen formell administrasjon etter dette, men i noen tiår fantes det en uformell ledergruppe som utførte pastorale oppgaver innenfor trossamfunnet – den såkalte *Yaran* (Landinfo 2016, s. 10, 25). Etter at disse lederne ble fengslet i 2008, og senere idømt lange fengselsstraffer, har det ikke vært rapportert om lignende strukturer.

Iranske myndigheter betegner bahá'í-troen som en avvikende sekt av islam fordi den avviser at Muhammed er den siste profeten. Dette bryter med det islamske dogmet om at Muhammed er «profetenes segl», og følgelig blir bahá'íene ansett som frafalne. Også de mer liberale og moderne ideene i bahá'í-læren provoserer det sjiamuslimske presteskapet i Iran (Landinfo 2016, s. 10; USCIRF 2019).

Sentralt styres bahá'í-religionen av et demokratisk valgt råd på ni medlemmer: Det universelle rettferdighetens hus. Verdenssenteret ligger i Haifa i dagens Israel.

Her er også Bábs gravsted, mens Bahá'u'lláh er begravet i byen Akko litt lenger nord i Israel (Landinfo 2016, s. 9; Vogt 2022).

1.1 Tematisk avgrensning og kildegrunnlag

I 2016 publiserte Landinfo et lengre temanotat om bahá'íene i Iran. Notatet gir en bred innføring i religionen og beskriver tilhengerens status og vilkår i den iranske konteksten – både under sjahens styre og det nåværende regimet. Ulike former for menneskerettsbrudd og diskriminering er grundig belyst (se Landinfo 2016).

Dette temanotatet oppdaterer og supplerer notatet fra 2016. Det tar ikke sikte på å gi en fullstendig redegjørelse for bahá'íenes situasjon, men besvarer konkrete spørsmål som utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Spørsmålene knytter seg til utviklingen i menneskerettssituasjonen; om myndighetenes håndtering av bahá'íene har endret seg siden 2016, om antallet fengslede har holdt seg stabilt, og om «Kvinne, liv, frihet»-protestene det siste året har påvirket situasjonen. For å sette tematikken inn i en større sammenheng gis det innledningsvis en kort oppsummering av bahá'í-samfunnets situasjon og vilkår under regimet som har hatt makten siden revolusjonen i 1979. Deretter tar kapittel 3 for seg sentrale utviklingstrekk siden 2016, mens kapittel 4 belyser den aktuelle menneskerettssituasjonen.

Notatet er i hovedsak basert på åpent kildemateriale, slik som rapporter og nyhetsoppslag fra FN-organer, bahá'í-kilder, ulike menneskeretts- og myndighetsorganisasjoner, samt iranske eksilmedier. En betydelig del av originalkildene er bahá'í-organisasjoner, særlig Bahá'í International Community (BIC), som er basert i Genève. BIC følger situasjonen for sine trosfeller i Iran og formidler løpende informasjon om arrestasjoner, dommer og overgrep. Bahá'í-kilder anses generelt for å være troverdige av FN-organer og andre uavhengige observatører, som gjengir disse kildenes informasjon og tallmateriale i sine rapporter.

2 Kort om forholdene for bahá'í etter revolusjonen i 1979

De første årene etter den islamske revolusjonen i 1979 ble bahá'íene utsatt for en brutal og kaotisk voldskampanje, fra både myndighetsaktører og islamistisk mobb. Tiåret frem mot 1989 var preget av massearrestasjoner og henrettelser; om lag 200 bahá'ier ble henrettet eller drept i perioden 1979–1998, de langt fleste på 1980-tallet. Etter at Ali Khamenei kom til makten som ny øverste leder i 1989, ble behandlingen mer dempet og formalisert, kjennetegnet av systematisk diskriminering, marginalisering og ulike typer menneskerettsbrudd. Denne flerdimensjonale tilnærmingen har vedvart siden, med varierende intensitet

(IHRDC 2022; Landinfo 2016, s. 11-12). Metodene inkluderer (BIC 2023a; Landinfo 2016; UN Special Rapporteur 2019, s. 13-15):

- razziaer mot private hjem og bedrifter med beslaglegging av eiendeler
- arrestasjoner og fengslinger
- strafferettslige tiltaler og domfellelser for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet og spionasje¹
- økonomisk trakassering, inkludert vilkårlig stenging av forretninger, urettmessige oppsigelser og tilbakekall av næringslisenser
- ødeleggelse og konfiskering av eiendom
- utestenging fra høyere utdanning med mindre man identifiserer seg som muslim
- utestenging fra sysselsetting i offentlig sektor og flere andre yrker
- spredning av desinformasjon for å diskreditere troen, oppmuntre til hatkriminalitet og legitimere undertrykkelse
- juridisk diskriminering med implikasjoner for strafferett, familierett og økonomiske rettigheter
- vanhelligelse av gravsteder og forbud mot å begrave døde i samsvar med bahá'íenes religiøse lover

Det iranske regimets bahá'í-politikk er oppsummert i et regjeringsmemorandum fra 1991, som fortsatt skal være gjeldende. Memorandumet stadfester at bahá'íene bør håndteres slik at «deres fremgang og utvikling blokkeres», og skisserer en rekke konkrete tiltak for å oppnå det (BIC 2023a). Myndighetene synes for øvrig å ha skjerpet tonen mot minoritetsgruppen det siste tiåret. Øverste leder utstedte nye fatwaer mot bahá'íene i 2013 og 2018, hvor iranere bes unngå enhver assosiasjon og omgang med «den perverse og villedede sekten», også forretningsmessig (BIC 2023a; Landinfo 2016, s. 14-15, 28; RFE/RL 2022).

3 Utviklingstrekk de senere årene

Gjennom ulike metoder, nye og gamle, viser iranske myndigheter at de holder fast ved målsettingen fra 1991 om å «blokkere bahá'íenes fremgang og utvikling i Iran». Taktikkene fremstår samtidig mer «sofistikerte», ifølge bahá'í-kilder (USCIRF 2022b), og i de neste avsnittene peker vi på noen av disse utviklingstrekkene. Vi gjør oppmerksom på at dette må leses som et supplement til 2016-notatet. Metodene som er beskrevet der, kjennetegner fortsatt myndighetenes håndtering av minoritetsgruppen.

¹ Verdenssenterets beliggenhet i Haifa gir næring til iranske myndigheters mistanke om at bahá'íer konspirerer sammen med Israel mot den islamske republikken (Khalaji 2022).

3.1 Skjerpede straffebestemmelser rammer blant andre bahá'íer

Bahá'íer som straffeforfølges på grunnlag av sin religionsutøvelse, blir som regel tiltalt for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet. Etter det Landinfo forstår, dreier det seg oftest om følgende tiltaler:

- opprettelse eller ledelse av ulovlig gruppe (artikkel 498 i straffeloven)
- medlemskap i ulovlig gruppe (artikkel 499 i straffeloven)
- propaganda mot staten (artikkel 500 i straffeloven)
- samarbeid med fremmede stater (artikkel 508 i straffeloven)
- samling og sammensvergelse for å undergrave landets sikkerhet (artikkel 610 i straffeloven)

Samtidig har nye lovtillegg fra 2021 utvidet hjemmelen for å straffeforfølge religiøse minoriteter som ikke er anerkjent i grunnloven. Nærmere bestemt gjelder det (Landinfo 2022, s. 10-11; USIP 2021):

- Personer som «fornærmer islam» i den hensikt å forårsake vold eller spenninger, eller med visshet om at det vil bli konsekvensene (tillegg til artikkel 499).
- Personer som «driver avvikende pedagogiske eller misjonerende aktiviteter» som bryter med islam, og som utføres som del av en sekt (tillegg til artikkel 500).

Kilder mener ordlyden i lovtilleggene er utformet spesielt med tanke på å innskrenke rettighetene til grupper som bahá'íer og kristne konvertitter (se mer i Landinfo 2022, s. 10-11). Bestemmelsene tolkes også som et de facto forbud mot handlinger til støtte for ikke-anerkjente religiøse minoriteter (Vance 2023).

En talsperson for bahá'í-samfunnet i USA, Anthony Vance, opplyser at flere bahá'íer har blitt siktet for brudd på de nye bestemmelsene. I mars 2022, drøyt ett år etter at lovtilleggene ble implementert, fortalte han om de nye bestemmelsene i en podkast produsert av U.S. Commission on International Religious Freedom (USCIRF 2022b):

We are finding that Gonabadi Sufis, Christian converts and most particularly Bahá'ís have been targeted by this new legislation. Many of the arrests that have occurred over the last year, have been arrests where these two provisions of law have been invoked as the reason for prosecuting the Bahá'ís. So we're very concerned about this because of the broad sweeping nature of the laws that are involved.

I kildenes fremstilling av enkeltsaker fremgår det sjelden akkurat hvilken lovhomeemel som er brukt. I mange av sakene dreier det seg dessuten om flere tiltalepunkter. Av ordlyden i rapporterte saker, kan vi likevel anta hvilke lovbestemmelser som er aktuelle. En fersk domfellelse synes å omhandle brudd på

det nye tillegg til artikkel 500: Ekteparet Anisa Samieian og Vesal Momtazi ble i juni 2023 dømt til 3,5 års fengsel hver for «propaganda mot staten, fornærmelse av islam og undervisning av avvikende tro i strid med islam» (CHRI 2023). Det er uklart hvilke handlinger som ligger til grunn for anklagene.

3.2 Konfiskering av eiendom og formue forankres rettslig

De siste to–tre årene har det blitt rapportert om flere konfiskeringer og ødeleggelser av bahá'íers eiendommer og hjem. En avgjørelse i spesialdomstolen for grunnlovens artikkel 49 skal ha formalisert og dermed også «legitimert» slike eksproprieringer (BIC 2023a). Artikkel 49 i grunnloven tillater staten å konfiskere formuer som borgere har ervervet på bestemte illegitime måter. Den brede formuleringen i artikkelen åpner for at dissidenter, minoriteter og andre grupper som betegnes som regimefiendtlige, kan omfattes av bestemmelsen (se uthevet tekst spesielt):

The government has the responsibility of confiscating all wealth accumulated through usury, usurpation, bribery, embezzlement, theft, gambling, misuse of endowments, misuse of government contracts and transactions, the sale of uncultivated lands and other resources subject to public ownership, **the operation of centers of corruption, and other illicit means and sources**, and restoring it to its legitimate owner; and if no such owner can be identified, it must be entrusted to the public treasury. [...] (Constitution 1979).

I november 2019 vedtok spesialdomstolen å konfiskere eiendommene til 27 bahá'íer i landsbyen Ivel i Mazandaran-provinsen. Avgjørelsen ble begrunnet med gamle konspirasjonsteorier om bahá'íenes påståtte samarbeid med sjahen og andre «fiender» av den islamske republikken.² Etter ankebehandling i august og oktober 2020 ble avgjørelsen endelig, og The Execution of Imam Khomeini's Order (kjent som EIKO) fikk tillatelse til å beslaglegge og selge disse eiendommene (BIC 2023a). EIKO er en religiøs stiftelse som administrerer den kommersielle beholdningen til Irans lederskap. Stiftelsen er kontrollert av Øverste leder Ali Khamenei.

Avgjørelsen i spesialdomstolen synes å ha satt presedens. Det har vært flere ekspropriasjonssaker de senere årene, og de siste fant sted i august 2022 (se kapittel 4.2).

² For en gjennomgang av situasjonen for trossamfunnet under sjahen, se Landinfos temanotat om bahá'í fra 2016 (s. 11).

3.3 Spredningen av propaganda mot trossamfunnet øker

Det blir også rapportert om tiltagende spredning av desinformasjon og propaganda mot bahá'íene, både i statlige medier og ellers i samfunnet (USCIRF 2021a, s. 2; representant for bahá'í-samfunnet i Norge, møte februar 2022). Hensikten er trolig å legitimere reaksjonene mot bahá'í-samfunnet og å øke aksepten for disse handlingene blant iranere flest (USCIRF 2022b).

Propagandaen oppfordrer til hat, mistillit, intoleranse og til og med vold mot minortieten, ifølge BIC (2023a). Kampanjene vektlegger også forhold som kan inkriminere bahá'íene, og underbygge myndighetenes påstand om at de er en trussel mot nasjonal sikkerhet.

I snitt publiseres det nå 950 propagandainnslag månedlig på ulike statsstøttede tradisjonelle og sosiale medier. Til sammenligning var tallet drøyt 20 per måned i perioden 2009-2011. Dette er tall som BIC har samlet (som gjengitt av Vance 2023). I tillegg finnes det hefter med hatpropaganda i butikker, på skoler og på andre offentlige steder. Regjeringen skal ha bevilget penger til «utdanningsprogrammer» for å «konfrontere» bahá'í-troen, og også ha etablert offisielle myndighetsorganer til å håndtere disse planene (BIC 2023a). Videre rapporteres det at statsstøttede grupper har organisert konkurranser og workshops for å designe anti-bahá'í-plakater. Det skal ha skjedd nokså nylig i Shiraz, Karaj og Isfahan (USCIRF 2022a, b).

3.4 Endring i søknadsskjema for ID-kort

Ved søknad om nasjonalt ID-kort (*kart-e melli*) må iranere oppgi hvilken religionstilhørighet de har. Etter januar 2020 har det ikke lenger vært mulig å krysse av for «annen religion» i søknadsskjemaet. I stedet er søkere henvist til å velge en av de fire anerkjente religionene i Iran: islam, jødedom, kristendom eller zoroastrisme. Bahá'íer og andre ikke-ankjente religiøse minoriteter må dermed enten lyve om troen sin, eller klare seg uten nasjonalt ID-kort (U.S. Department of State 2022). Det er et sentralt dogme i bahá'í-troen at man ikke skal benekte sin tro (se mer om dette i Landinfo 2016, s. 13).

Det nasjonale ID-kortet er nå et smartkort som kreves i mange sammenhenger, for eksempel for å få tilgang til grunnleggende offentlige tjenester, eller for å gjøre banktransaksjoner. Rettighetsforkjempere betegner endringen som et uttrykk for «alvorlig og åpenlys diskriminering» (RFE/RL's Radio Farda 2020; U.S. Department of State 2022).

4 Aktuell menneskerettssituasjon

Flere FN- og menneskerettsskilder melder om en økning i ulike typer målrettede aksjoner mot bahá'íene i 2022 og 2023. Blant annet vises det til et økt antall arrestasjoner, en rekke domfellelser og konfiskeringer og ødeleggelser av eiendommer som tilhører bahá'í (CHRI 2023; OHCHR 2022; UN Special Rapporteur 2023a, s. 16; USCIRF 2023b).

Aksjonsfrekvensen var spesielt høy sensommeren 2022, altså før «Kvinne, liv, frihet»-protestene brøt ut i midten av september. Samtidig er det også rapportert om flere hendelser både under og etter protestene. I september 2023 skrev U.S. Commission on International Religious Freedom (USCIRF 2023a) at iranske myndigheter igjen hadde arrestert og straffeforfulgt mange bahá'íer i et forsøk på å kontrollere intern dissens nær ettårsdagen for Mahsa (Jina) Aminis død.

Det er vanskelig å vurdere om disse hendelsene representerer en vesentlig endring i et lengre tidsperspektiv. Presset mot bahá'íene har vært høyt i mange år, og med jevne mellomrom har det kommet rapporter om nye «bølger» av arrestasjoner, fengselsdommer eller andre typer myndighetsaksjoner (Bahá'í-samfunnet i Norge 2020; RFE/RL 2018; USCIRF 2019, 2021b). Kildene trekker i liten grad lange tidslinjer, og det er uklart om rapporterte eskaleringer er uttrykk for en jevnt oppadgående trend, eller om de inngår i et mønster med svingninger vi har sett tidligere.

Tilgjengelig tallmateriale er ikke nødvendigvis klargjørende. For eksempel er det også rapporter om økt press i perioder med færre arrestasjoner og fengslinger. Iranske myndigheter bruker mange ulike virkemidler for å undertrykke bahá'íene, og strafferettslige forhold er bare én indikasjon på situasjonen. I sine rapporter for 2022 og 2023 har BIC sammenstilt det totale antallet overgrep innenfor bestemte tidsperioder, spesielt når presset har vært særlig høyt. Slike sammenstillinger har vi ikke for tidligere år, og vi har dermed ikke noe sammenligningsgrunnlag over tid.

Det høye antallet bahá'íer som nå venter på rettsbehandling eller soning, indikerer imidlertid at presset har vært økende de siste ti årene. I alt 1000 personer rapporteres å være i en slik situasjon (BIC 2023a), og det skal være mer enn dobbelt så mange som i 2014, ifølge bahá'í-samfunnet i USA (gjengitt i U.S. Department of State 2023). Denne kilden oppgir for øvrig 2014 som «the prior high point».

FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran skriver for øvrig at bahá'í er den religiøse minoriteten som er mest utsatt for overgrep i landet (UN Special Rapporteur 2023a, s. 16). Dette støttes av tall fra menneskerettsgruppen HRANA. I deres årsrapport for 2022 fremgår det at nesten 65 prosent av rapporterte rettighetsbrudd mot religiøse minoriteter rammet bahá'í-samfunnet (HRANA 2023a, s. 18).

I det neste underkapittelet presenterer vi tall på arresterte og fengslede bahá'ier i 2022 og 2023. Tallene sammenlignes deretter med rapporteringer for 2016–2021 for å forsøke å identifisere trender. De etterfølgende underkapitlene tar så for seg utviklingen i 2022 og 2023 med fokus på utvalgte hendelser.

4.1 Tall på arresterte og fengslede

Tallmaterialet vi har tilgang til, er trolig ikke fullstendig. Det er også usikkert om dataene er helt sammenlignbare, ettersom de tidvis er formidlet i brede kategorier som skjuler hvilket stadium av straffeprosessen det dreier seg om. For eksempel skilles det ikke alltid mellom nye arrestasjoner og pågripelser av siktede, tiltalte eller dømte personer som ikke har møtt opp til rettsmøter eller soning.

4.1.1 Arrestasjonstall

BIC har foreløpig ikke publisert sammenlagte arrestasjonstall for 2022, men ifølge nederlandske myndigheter, som viser til en anonym kilde, ble 106 bahá'ier arrestert det året (Netherlands Ministry of Foreign Affairs 2023, s. 89). Ved å legge sammen rapporterte enkeltsaker og publiserte tall for siste halvdel av året, har Landinfo kommet frem til 104 arrestasjoner (BIC 2023a; HRANA 2022a, c).

For 2023 har vi ikke samlede tall, men i august meldte BIC at de hadde registrert nesten 60 arrestasjoner og fengslinger «de siste ukene» (BIC 2023b).

Til sammenligning viser arrestasjonstall for årene 2016–2021 at det har vært variasjoner: Det var en topp på 98 arresterte i 2018 og en nedgang i perioden 2019–2021. For eksempel ble det meldt om 64 arresterte i 2021 (se fotnote for flere spesifiseringer).³

Med forbehold om at tallene verken er fullstendige eller tilstrekkelig finkornede, viser de altså en markant økning i 2022 sammenlignet med foregående tre år, og en svakt oppadgående trend siden 2016.

4.1.2 Antall fengslede

Ikke alle arrestasjoner fører til fengsling. Kildene sammenstiller imidlertid ikke antallet fengslede per år, men oppgir i stedet hvor mange som sitter fengslet eller soner med fotlenke ved gitte tidspunkt. Kategorien inkluderer både varetektsfengslede og domfelte som soner dommer. Ifølge BIC (2023a) blir

³ Tidsperiodene er ulikt definert – noen går fra januar til desember, noen fra juli til juni. Dermed er det noe overlapp for 2021, mens vi mangler tall for første halvår av 2019. Dette er tallene: 2016: 81 arresterte, 2017: 84 arresterte, 2018: 98 arresterte, juli 2019–juni 2020: 66 arresterte, juli 2020–juni 2021: 47 arresterte, 2021: 64 arresterte (BIC 2020, s. 3; 2021, s. 3; U.S. Department of State 2022; UN Special Rapporteur 2019, s. 14).

varetekstfengslede ofte holdt i uker eller måneder før de blir løslatt mot kausjon i påvente av videre rettsbehandling.

Ved inngangen til 2023 opplyste BIC (2023a) at minst 90 bahá'ier var fengslet eller løslatt med fotlenke. Per oktober 2023 har tallet steget til 96, i henhold til databasen *Freedom of Religion and Belief (FoRB) Victim's List* (USCIRF u.å.-c). Her fremgår det at 49 av de fengslede soner dommer, mens 38 er varetekstfengslet. Ytterligere ni personer soner med fotlenke eller sitter i husarrest.

Tilsvarende tall fra 2016–2021 viser variasjoner som samsvarer med trenden for arrestasjoner: Mens antallet fengslede lå på rundt 90 til ulike tider i 2016–2018, var det redusert til 49 i juni 2019 og 38 i oktober 2020 (U.S. Department of State 2017, 2018, 2019, 2020, 2021a).⁴ Vi har ikke fengslingstall fra 2021, men i alt 64 personer skal ha blitt arrestert det året (U.S. Department of State 2022).

Da Landinfo publiserte forrige temanotat i 2016, så man en nedadgående tendens, fra en topp på 126 fengslede i august 2014 til 80 ved utgangen av 2015 (Landinfo 2016, s. 21).

Basert på disse dataene ser vi dermed en stigende tendens sammenlignet med 2019–2021, og en tilnærmet uendret utvikling sammenlignet med 2016–2018. Går vi enda lenger tilbake i tid, fremstår 2014 fortsatt som et rekordår.

4.2 Opptrapping av aksjoner sensommeren 2022

I månedsskiftet juli/august 2022 gjennomførte iranske myndigheter en rekke aksjoner mot bahá'í-samfunnet flere steder i landet. Det ble rapportert om vilkårlige arrestasjoner, ransaker av private hjem og forretningslokaler samt ødeleggelser og konfiskeringer av eiendommer (OHCHR 2022; U.S. Department of State 2023). Over en seksukersperiode fra 31. juli registrerte BIC (2022b) «nesten 300» slike hendelser.⁵ Tallet inkluderer også 100 utestengelser fra høyere utdanning og episoder hvor fengslede ble nektet medisiner (BIC 2022c).

Sikkerhetsagenter skal ha raidet hjemmene til flere titalls bahá'ier i forskjellige byer, og arrestert minst 30 personer på sensommeren. Enda flere skal ha blitt avhørt og truet med fengsling. Tre av de arresterte var kjente profiler med tidligere lederroller i bahá'í-miljøet (se kapittel 4.5). Anklager om spionasje, propaganda for bahá'í-læren og infiltrasjon av utdanningsinstitusjoner ble rapportert (Amnesty International 2022; U.S. Department of State 2023).

⁴ Følgende tall er hentet fra U.S. Department of State (2017, 2018, 2019, 2020, 2021b), som bygger på BIC: 86 fengslede i desember 2016, 97 i september 2017, omtrent 90 i november 2018, mer enn 49 i juni 2019 og 38 i oktober 2020.

⁵ Tallet angir hvor mange individer som er rammet av ulike myndighetsreaksjoner.

I landsbyen Roshankouh i Nord-Iran (Mazandaran-provinsen) ble hjemmene til åtte bahá'ier revet og 20 hektar jordbruksland konfiskert den 2. august 2022. Minst 18 bønder skal ha blitt fratatt levebrødet som følge av hendelsene. Personer som forsøkte å stanse operasjonene, skal ha blitt arrestert (se mer om myndighetenes voldsbruk i kapittel 4.7.1). Siden 2016 har det pågått et rettslig oppgjør mellom myndigheter og bahá'ier om eiendomsrettighetene i denne landsbyen. Myndighetene skal ha forsøkt å tilegne seg området under påskudd av at eierne hadde gjort inngrep i vernede landskap (Amnesty International 2022; Fassihi 2022; U.S. Department of State 2023).

Senere i august 2022 godkjente en ankedomstol i Teheran konfiskering av 18 bahá'í-eiendommer i Semnan-provinsen. Begrunnelsen som ble gitt, var at eierne var ledende skikkelser i «bahá'í-sekten», som «engasjerer seg i ulovlige aktiviteter og spionasje til fordel for utlendinger» (Amnesty International 2022; CHRI 2022).

4.3 Fortsatt høyt press under «Kvinne, liv, frihet»-protestene

Protestbevegelsen som startet i september 2022 og avtok i januar/februar 2023, skal ikke ha endret myndighetenes tilnærming til bahá'íene. Det opplyste representanter for Amnesty Internationals Iran-team i et møte med Landinfo i London i mars 2023. Intensiteten og bredden i aksjonene var imidlertid større før protestene brøt ut: I perioden medio september 2022–januar 2023 registrerte BIC om lag 43 hendelser, sammenlignet med nesten 300 i perioden 31. juli–medio september 2022. De 43 hendelsene som har funnet sted under protestene, synes hovedsakelig å være arrestasjoner (basert på tall fra BIC 2022b og 2023a).

En av de rammede var Payham Vali. Han ble arrestert 24. september 2022 etter anklager om å ha samarbeidet med andre lands regjeringer og oppmuntret til protester via sosiale medier. I februar 2023 ble Vali dømt til 16 års fengsel av en revolusjonsdomstol i Karaj for brudd på tre nasjonale sikkerhetsbestemmelser. Dommen ble imidlertid redusert til ni år og ni måneder etter ankebehandling i mai. Vali hadde latt seg intervju av BBC Persian og tv-kanalen Manoto i London, der han diskuterte brudd på bahá'íenes rettigheter i Iran. Retten skal ha ansett dette som bevis for at han hadde samarbeidet med fiendtlige land (CHRI 2023; IranWire 2023a; USCIRF u.å.-f).

Det økte spenningsnivået i samfunnet kan ha bidratt til den strenge reaksjonen mot Vali, men dommen knyttes likevel til hans religiøse tro og kritiske ytringer mot myndighetene (CHRI 2023; Forootan 2022; USCIRF u.å.-f). Vali har også tidligere vært i myndighetenes søkelys. I 2008 ble produksjonsfirmaet hans stengt, angivelig fordi han var bahá'í. Firmaet var fortsatt stengt i 2020, på tross av Valis mange anker i rettsapparatet (CHRI 2023; HRANA 2020).

I likhet med flere andre grupperinger og utenlandske aktører fikk bahá'íene raskt et syndebygg-stempel under protestbevegelsen. I en uttalelse fra 30. september beskrev Etterretningsdepartementet demonstrantene som kjeltringer og lakeier for utenlandske regjeringer, utenlandsk media og monarkister. Det ble hevdet at bahá'íer deltok i uroligheter og sabotasje etter ordre fra det internasjonale lederrådet i Haifa. Ifølge Etterretningsdepartementet var dette årsaken til fem av arrestasjonene (gjengitt i Sabeti 2022):

The Baha'i spy service, following the orders of the Baha'i headquarters in the occupied city of Haifa, played a major role in the scenes of unrest and sedition and the encouragement to destroy public property. Based on [this information] the main secret nucleus of Baha'ism, consisting of three leaders of Baha'ism and two members of their media team, were arrested.

Påstanden om at det skal finnes en «secret nucleus of Baha'ism», og at tre personer ble arrestert fordi de tilhørte denne kjernen, blir avvist av det internasjonale bahá'í-samfunnet, ifølge IranWire (Sabeti 2022). Myndighetene oppgir ikke hvem de sikter til.

Den statseide kanalen Ferghe News skal ha publisert mange anklager mot bahá'íene under protestene. Blant annet ble det hevdet at trossamfunnet hadde en rolle i organiseringen av uroen på universiteter i Teheran, og at flertallet av demonstrantene i Mazandaran-provinsen var tilknyttet og organisert av «bahá'í-elementer». Ifølge BIC (2023a) er dette falske anklager. Denne typen beskyldninger mot bahá'íene er for øvrig ikke noe nytt, men ble også rapportert under protestene i 2019 og 2009 (Landinfo 2016, s. 15; USCIRF 2019).

4.4 Mange rapporterte hendelser i 2023 også

I august 2023 meldte BIC (2023b) igjen om en økning i antall aksjoner mot bahá'íene – i alt hadde organisasjonen registrert 180 hendelser «de siste ukene». Mer spesifikt dreier det seg om nesten 60 arrestasjoner eller fengslinger, 26 domfellelser med fengselsstraffer, 18 avhør, 59 nedstengninger av virksomheter og 9 razziaer mot private boliger.

Blant de arresterte er ni eiere og ansatte i flere apoteker i Teheran. Myndighetene har anklaget disse bahá'íene for økonomisk kriminalitet og smugling av legemidler, og hevder de har bestukket leger for å få dem til å sende pasienter til sine apotek (BIC 2023b; NRK 2023).

I skrivende stund fortsetter det å komme meldinger om nye hendelser. I september 2023 kunngjorde rettsmyndighetene i Mazandaran at de hadde stengt tolv skoler og andre opplærings- og idrettssentre i byen Babol. Årsaken var at institusjonene hadde ansatt bahá'í-lærere og -trenere som ble anklaget for å fremme religionen i sitt arbeid. Rettssjefen i provinsen hevdet at det hadde blitt konfiskert skriftlig

materiell om bahá'í-troen på de nedstengte skolene og sentrene. Aksjonene førte også til et ubekreftet antall arrestasjoner (RFE/RL's Radio Farda 2023).

4.5 Tidligere ledere idømt lange fengselsstraffer for andre gang

Blant de arresterte i 2022 er tre tidligere ledere som har blitt idømt lange fengselsstraffer:

- Mahvash Sabet (70 år) og Fariba Kamalabadi (61 år) ble begge dømt til ti års fengsel i desember 2022. Kvinnene var tiltalt for brudd på artikkel 498 i straffeloven, for å opprette eller lede en ulovlig gruppe – mer spesifikt for å «lede den ulovlige bahá'í-administrasjonen» (BIC 2023a; OHCHR 2022; USCIRF u.å.-b, e).
- Afif Naeimi (62 år) fikk en straff på sju års fengsel i februar 2023. Han ble straffeforfulgt sammen med tolv andre bahá'ier i Karaj. Alle ble dømt for «å delta i grupper som handlet mot nasjonal sikkerhet ved å undervise og forkynne bahá'í-troen til barn i barnehager, [og] agitere mot sharia gjennom å holde coaching-kurs» (HRANA 2023b).⁶

Begge dommene er opprettholdt av ankedomstoler og dermed rettskraftige (BIC 2023b; HRANA 2023b). De domfelte har også begynt soningen (USCIRF u.å.-a, b, e).

Sammen med fire andre bahá'ier har Sabet, Kamalabadi og Naeimi også tidligere sonet tiårige dommer, etter at de i 2010 ble dømt for forbrytelser mot nasjonal sikkerhet, samarbeid med fremmede stater og «korrupsjon på jorden». De sju utgjorde den nå oppløste gruppen *Yaran*, eller «Friends of Iran», som fungerte som en uformell administrasjon for bahá'iene i Iran (BIC 2022c; RFE/RL's Radio Farda 2022). Saken er også omtalt i Landinfos temanotat fra 2016 (s. 21). Et fjerde tidligere medlem av *Yaran*, 90 år gamle Jamaloddin Khanjani, ble arrestert sammen med datteren sin i august 2023. Anklagene mot ham er foreløpig ikke kjent (BIC 2023b; USCIRF u.å.-d).

De nye domfellelsene fremstår som symboltunge handlinger fra iranske myndigheters side. Det er uklart om de dømte har hatt pastorale eller sosiale roller innenfor trossamfunnet etter at de ble løslatt i 2018, slik de hadde mens de var en del av *Yaran*. Da de ble arrestert 31. juli 2022, uttalte Etterrettingsdepartementet at de hadde pågrepet «members of the central cadre of the Baha'i espionage party». IranWire (Sabeti 2023) påpeker imidlertid at trossamfunnet verken har hatt en formell eller uformell ledelse etter at *Yaran* ble oppløst i 2008. Både Sabet og Kamalabadi benektet at de var medlemmer av en ny ledergruppe. Kvinnene ble beskyldt for å ha møtt bahá'ier i forskjellige byer i Iran, deltatt i religiøse

⁶ De tolv andre ble idømt mellom to og sju års fengsel, i tillegg til bøter, forbud mot å bo i Alborz-provinsen, forbud mot å forlate landet, forbud mot å drive med utdannings- og kulturaktiviteter, fratakelse av sosiale rettigheter og andre straffer (BIC 2023b).

seremonier og kommunisert med trosfeller i utlandet via WhatsApp. Dommeren i saken skal ha rettesatt dem for «ikke å ha lært leksen» fra forrige domfellelse (BIC 2022e, 2023a; Sabeti 2023).

Anklagene mot Naeimi og de tolv andre i Karaj knytter seg trolig til deres pedagogiske aktiviteter for barn i Alborz-provinsen, spesielt førskolebarn. Det skriver den iranske menneskerettsgruppen HRANA (2023b). Ifølge BIC ble disse personene anklaget for å ha infiltrert barnehager i den hensikt å konvertere muslimske barn. Anklagen ble angivelig underbygget med en iscenesatt hendelse: Myndighetsagenter skal ha oppsøkt en barnehage og delt ut bøker og hefter om bahá'í-troen til de ansatte, som ikke var bahá'ier. Agentene skal så ha instruert og tvunget personalet til å si foran kamera at det var bahá'ier som hadde gitt dem dette materialet (BIC 2022d).

4.6 Flere eksempler på straffeforfulgte profiler

Som flere av sakene nevnt over viser, har mange av de straffeforfulgte bahá'iene jobbet i barnehager, på skoler eller drevet med ulike former for kulturell opplæring. De som har hatt pastorale oppgaver innenfor trossamfunnet, for eksempel i forbindelse med gravlegging, har også vært utsatt. Kun fem av de 97 bahá'ene som nå sitter fengslet (inkludert de fire nevnt i kapittel 4.5), er betegnet som ledere i USCIRFs database *ForB Vctim's List* (u.å.-c). I august 2023 rapporterte BIC (2023b):

All of the Baha'is arrested, sentenced, imprisoned or otherwise persecuted in the past several weeks were targeted for innocuous reasons such as running music schools or other cultural or educational activities, assisting the Baha'i community with basic pastoral needs, or to disrupt their abilities to earn a living. Three Baha'is have been jailed for assisting the community in Tehran with the burial of loved ones at a Baha'i-owned cemetery in the city.

Tiltaler om spredning av propaganda mot staten går igjen i mange av disse sakene. Dette er brudd på artikkel 500 i straffeloven, som etter implementeringen av det nye tilleggset i 2021, i enda større grad brukes mot religiøse minoriteter (se kapittel 3.1). Tiltalene er ofte basert på anklager om å drive trosopplæring som strider med islam, og å formidle informasjon om troen til andre.

Ulike former for humanitært og sosialt arbeid ser også ut til å sette bahá'ier i myndighetenes søkelys. I juni 2022 ble for eksempel 26 bahá'ier idømt to og fem års fengsel etter anklager om å ha forårsaket «intellektuell og ideologisk usikkerhet i det muslimske samfunnet». Ifølge BIC (2022a) hadde disse personene kommet sammen for å gjøre en innsats i forbindelse med en vannkrise i lokalsamfunnet. De ble angivelig dømt for brudd på artikkel 610 i straffeloven – samling og sammensvergelse mot nasjonal sikkerhet.

4.7 Vold og trakassering

4.7.1 Voldsbruk fra myndighetene

I gjennomgangen av myndighetsaksjoner i 2022 og 2023 har vi funnet disse eksemplene på bruk av fysisk vold mot bahá'ier:

- Under aksjonen i Roshankouh i august 2022, hvor blant annet seks bolighus ble jevnet med jorden (omtalt i kapittel 4.2), skal sikkerhetsstyrker ha slått og/eller brukt pepperspray mot 20 mennesker. Blant de rammede var flere eldre menn som hadde samlet seg for å protestere mot nedrivningen. To av mennene skal ha blitt slått hardt og holdt tilbake av sikkerhetsstyrkene i flere timer. Dette rapporterer Amnesty International (2022), som har snakket med noen av ofrene.
- Payham Vali, omtalt i kapittel 4.3, skal ha blitt slått da han ble arrestert i sitt hjem i september 2022. IranWire (2023b) skriver at han ble «severely beaten by officers after protesting his arrest». Under ransakelsen av hjemmet skal agentene også ha slått Valis tenåringssønn, som nektet å utlevere en bærbar datamaskin (CHRI 2023; IranWire 2023b).
- Mahvash Sabet, den tidligere lederen for Yaran (se kapittel 4.5), skal ha blitt påført fysisk skade i Evin fengsel i 2022. Under avhør, hvor Sabet satt i en stol som var vendt mot en vegg, skal avhørslederen gjentatte ganger ha sparket stolen slik at hun falt inn mot veggen og fikk brudd i kneskålene (USCIRF 2023a). FNs spesialrapportør for menneskerettigheter i Iran (UN Special Rapporteur 2023b, s. 10) trekker frem behandlingen av både Mahvash Sabet og Fariba Kamalabadi i sin siste rapport fra august 2023:

The Special Rapporteur remains extremely concerned at the reported mental and physical torture and ill-treatment and denial of appropriate medical treatment of two former leaders of the Bahá'í community, Mahvash Sabet and Fariba Kamalabadi [...].

Landinfo har ikke sett andre rapporteringer om bruk av fysisk vold mot fengslede bahá'ier i 2022 og 2023. Ifølge BIC (2023a) blir imidlertid arrestanter plassert i isolat i lange perioder. Som poengtert av spesialrapportøren, meldes det også om medisinsk forsømmelse av fengslede (USCIRF u.å.-c).

4.7.2 Vold og trakassering ellers i samfunnet

I dette notatet har vi beskrevet hvordan omfanget av hatpropaganda mot bahá'ier har økt de senere årene (se kapittel 3.3). Dette skaper et klima som legitimerer trakassering og voldsbruk mot minoritetsgruppen.

Bahá'íene i Iran mangler også rettslig beskyttelse mot fysisk vold og drap (Landinfo 2016, s. 20). Den iranske straffeloven bygger på sharia, og det innebærer at drap og legemsbeskadigelse reguleres av bestemmelser om gjengjeldelse (*qesās*) og blodpenger (*dīyeh*) (Landinfo, CGRS & SEM 2021, s. 33-34).⁷ I henhold til sharia er bahá'íer urene og dermed ikke omfattet av disse bestemmelsene. Gjengjeldelse kan bare kreves dersom offeret er muslim, og reglene om blodpenger gjelder kun for muslimer og anerkjente religiøse minoriteter (BIC 2017).⁸ Det betyr at bahá'íer kan drepes eller skades uten at gjerningsmenn må bøte med livet eller betale blodpenger (U.S. Department of State 2023). I slike tilfeller kan likevel myndighetene straffeforfølge gjerningsmennene for å ha forstyrret offentlig orden. Dette er brudd på andre bestemmelser i straffeloven (Landinfo 2016, s. 20; Landinfo, CGRS & SEM 2021, s. 33).

En sak fra noen år tilbake illustrerer denne mangelen på rettslig beskyttelse: Da Farhang Amiri ble knivstukket og drept utenfor hjemmet sitt i Yazd i september 2016, innrømmet de to gjerningsmennene handlingene og hva som var årsaken. Brødreparet, som angivelig hadde blitt radikalisert, skal ha oppsøkt og angrepet Amiri fordi han var bahá'í, med hensikt om å drepe ham. De ble arrestert og fengslet, men ble løslatt mot kausjon i juni 2017, på tross av sine innrømmelser. Ifølge BIC (2017) hadde Amiris familie blitt presset til å trekke anklagene, og da de nektet å gjøre det, skal de ha blitt fortalt at drapsmennene uansett ikke vil få en streng dom. Landinfo har ikke funnet opplysninger om at saken har blitt fulgt opp i ettertid.

Det meldes fortsatt om at fysisk vold rammer bahá'íer, og at gjerningsmenn handler ustraffet (U.S. Department of State 2023). Med unntak av saken nevnt over, har vi ikke informasjon om andre konkrete tilfeller fra de seneste årene der gjerningsmenn har unnsloppet straff på tross av pågripelse. Vi har heller ikke spesifikk informasjon om voldshandlinger begått av sivilbefolkningen, men kilder presiserer at det ofte er uklart hvem som står bak trusler, trakassering og overgrep (USCIRF 2022a). BIC (2023a) skriver at bahá'íer mottar truende telefonsamtaler, tekstmeldinger og anonyme brev, men spekulerer ikke i hvorvidt det er myndighetsaktører eller sivile som står bak. Det rapporteres også at ukjente personer utfører hærverk mot bahá'í-gravplasser, for eksempel i Hamedan i april 2022 (HRANA 2022b).

⁷ Det iranske rettssystemet anser disse forbrytelsene for å være en sak mellom private parter. Det er offerets familie eller offeret selv som bestemmer om handlingen skal gjengjeldes (øye for øye, *qesās*), eller kompenseres økonomisk med blodpenger (*dīyeh*) etter fastsatte satser. Statens rolle er å legge til rette for etterforskning og rettssaksbehandling samt å sørge for at eventuell straff skjer i organiserte former. Men selv om blodheverne bestemmer seg for å avstå fra gjengjeldelse, kan staten illegge tilleggsstraff dersom den anser forbrytelsen for å forstyrre offentlig orden og samfunnets sikkerhet (Landinfo, CGRS & SEM 2021, s. 33-34).

⁸ Blodpengeverdien for medlemmer av anerkjente religiøse minoriteter er som regel lavere enn for mannlige muslimer (Dehkordi 2021).

Samtidig viser BIC (2023b) til en økende solidaritet med bahá'íene i den iranske befolkningen. Noen bahá'ier forteller at de opplever alt annet enn diskriminering og trakassering fra allmennheten. Kona til en nylig domfelt bahá'í i Karaj sier til Center for Human Rights in Iran (CHRI 2023) at folk viser medfølelse og sympati når de blir klar over bahá'íenes situasjon. Ifølge denne kvinnen gir iranere også uttrykk for at religiøs tro er et personlig anliggende som ingen bør trakasseres for. Denne oppfatningen samsvarer også med opplysningene Landinfo innhentet og formidlet i 2016 (Landinfo 2016, s. 26-27).

5 Referanser

5.1 Skriftlige kilder

Amnesty International (2022, 23. august). *Intensified assault on Iran's Baha'i minority*. London:

Amnesty International. Tilgjengelig fra <https://www.amnesty.org.uk/files/2022-08/UA07622.pdf?VersionId=jdYHLxG8PXa7NYJX0FIwjNULd5UoBuBX> [lastet ned 22. februar 2022].

Bahá'í-samfunnet i Norge (2020, juni). *Ny bølge av forfølgelser i Iran*. Oslo: Bahá'í-samfunnet i Norge. Tilgjengelig fra <https://www.bahai.no/nyheter-blogg/ny-blge-av-forflgelser-i-iran> [lastet ned 8. oktober 2023].

Bahá'í-samfunnet i Norge (u.å.). *Å dele bahá'í trossyn*. Oslo: Bahá'í-samfunnet i Norge. Tilgjengelig fra <https://www.bahai.no/et-liv-der-man-gir-generost/-dele-bahai-trossyn> [lastet ned 9. oktober 2023].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2017, 17. juni). *Murderers of a Baha'i Released on Bail*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/news/murderers-bahai-released-bail> [lastet ned 15. oktober 2023].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2020, august). *The Bahá'ís of Iran – A Persecuted Community*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra https://www.bic.org/sites/default/files/pdf/iran/iran_overview_of_persecution-082020.pdf [lastet ned 28. februar 2023].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2021, juli). *The Bahá'ís of Iran – A Persecuted Community*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra https://www.bic.org/sites/default/files/pdf/iran/use_this_iran_overview_of_persecutions_july_2021_final.pdf [lastet ned 28. februar 2022].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2022a, juli). *The Bahá'ís of Iran – A Persecuted Community*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra https://www.bic.org/sites/default/files/pdf/iran/iran_overview_of_persecution-0722_.pdf [lastet ned 10. oktober 2023].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2022b, 18. november). *Iranian government detains dozens more Baha'is during national crisis*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/news/iranian-government-detains-dozens-more-bahais-during-national-crisis> [lastet ned 22. februar 2022].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2022c, 1. september). *More Baha'is arrested in Iran as month-long crackdown total hits 245*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/news/more-bahais-arrested-iran-month-long-crackdown-total-hits-245> [lastet ned 24. februar 2023].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2022d, 19. august). *Revealed: Iran's brazen propaganda ploy to incriminate Baha'is through fake videos and hate speech*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/news/revealed-irans-brazen-propaganda-ploy-incriminate-bahais-through-fake-videos-and-hate-speech> [lastet ned 3. mars 2023].

BIC, dvs. Bahá'í International Community (2022e, 11. desember). *An Unbelievable Injustice: Mahvash Sabet and Fariba Kamalabadi sentenced to a second decade in prison in Iran*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/news/unbelievable-injustice-mahvash-sabet-and-fariba-kamalabadi-sentenced-second-decade-prison-iran> [lastet ned 22. februar 2022].

- BIC, dvs. Bahá'í International Community (2023a, sist oppdatert januar). *Current situation*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/focus-areas/situation-iranian-bahais/current-situation> [lastet ned 28. februar 2023].
- BIC, dvs. Bahá'í International Community (2023b, 16. august). *Iranian authorities arrest 90-year-old Baha'i and target 180 more in relentless spiral of persecution*. Genève: BIC. Tilgjengelig fra <https://www.bic.org/news/iranian-authorities-arrest-90-year-old-bahai-and-target-180-more-relentless-spiral-persecution> [lastet ned 29. august 2023].
- CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran (2022, 29. august). *Prejudiced Courts Aiding Land Grabs of Baha'i Properties in Iran*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2022/08/prejudiced-courts-aiding-land-grabs-of-bahai-properties-in-iran/> [lastet ned 3. juli 2023].
- CHRI, dvs. Center for Human Rights in Iran (2023, 17. august). *"Our Homes are No Refuge." Baha'i Minority in Iran Facing Intensified State Assault*. New York: CHRI. Tilgjengelig fra <https://iranhumanrights.org/2023/08/our-homes-are-no-refuge-bahai-minority-in-iran-facing-intensified-state-assault/> [lastet ned 21. august 2023].
- Constitution (1979). *Constitution*. Tilgjengelig fra https://www.servat.unibe.ch/icl/ir00000_.html [lastet ned 5. september 2023].
- Dehkordi, Maryam (2021, 12. juli). Blood money, Inheritance and Property: Religious Discrimination in Iranian Law. *IranWire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/features/69909/> [lastet ned 15. oktober 2023].
- Fassihi, Farnaz (2022, 5. august). Iran Targets Its Baha'i Community With Arrests and Home Demolitions. *The New York Times*. Tilgjengelig fra <https://www.nytimes.com/2022/08/05/world/middleeast/iran-bahai-arrests.html> [lastet ned 22. februar 2022].
- Forootan, Zhinoos (2022, 15. september). Father Imprisoned / Son Deprived of Education: Report on Violation of Human Rights of Baha'i Family. *Radio Zamaneh*. Tilgjengelig fra Iran Press Watch <https://iranpresswatch.org/post/24051/father-imprisoned-son-deprived-of-education-report-on-violation-of-human-rights-of-bahai-family/> [lastet ned 12. oktober 2023].
- HRANA, dvs. Human Rights Activists In Iran (2023a). *Annual report 2022*. Fairfax: HRANA. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/wp-content/uploads/2022/12/HRA-Annual-Report-2022-English.pdf> [lastet ned 13. oktober 2023].
- HRANA, dvs. Human Rights Activists News Agency (2020, 9. mai). Baha'i-Owned Business Shut Down for Twelve Years, Owner's Requests for Reopening Denied by Prosecutors. *HRANA*. Tilgjengelig fra Iran Press Watch <https://iranpresswatch.org/post/21055/bahai-owned-business-shut-twelve-years-owners-requests-reopening-denied-prosecutors/> [lastet ned 12. oktober 2023].
- HRANA, dvs. Human Rights Activists News Agency (2022a, 12. april). Baha'i Citizen Saeedeh Khozuei Arrested in Tehran. *HRANA*. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/bahai-citizen-saeedeh-khozuei-arrested-in-tehran/> [lastet ned 5. oktober 2023].
- HRANA, dvs. Human Rights Activists News Agency (2022b, 29. april). Baha'is Cemetery in Hamedan Partly Demolished. *HRANA*. Tilgjengelig fra Iran Press Watch <https://iranpresswatch.org/post/22762/bahais-cemetery-hamedan-partly-demolished/> [lastet ned 10. oktober 2023].

- HRANA, dvs. Human Rights Activists News Agency (2022c, 20. juli). Eight Baha'i Citizens Arrested in Shiraz and Yazd. *HRANA*. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/eight-bahai-citizens-arrested-in-shiraz-and-yazd/> [lastet ned 5. oktober 2023].
- HRANA, dvs. Human Rights Activists News Agency (2023b, 18. juni). 13 Baha'i Citizens Sentenced to Over 40 Years in Prison Combined. *HRANA*. Tilgjengelig fra <https://www.en-hrana.org/13-bahai-citizens-sentenced-to-over-40-years-in-prison-combined/?hilit=Saman+Ostovar> [lastet ned 4. september 2023].
- IHRDC, dvs. Iran Human Rights Documentation Center (2022, mai). *Blocked from Progress; Persecution of Iran's Bahá'í Community Since 1979*. New Haven: IHRDC. Tilgjengelig fra <https://iranhrdc.org/blocked-from-progress-persecution-of-irans-bahai-community-since-1979/> [lastet ned 22. februar 2023].
- IranWire (2023a, 18. mai). Jail Time Reduced for Baha'i but False Charges Remain. *IranWire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/bahais-of-iran/116660-jail-time-reduced-for-bahai-but-false-charges-remain/> [lastet ned 9. oktober 2023].
- IranWire (2023b, 16. februar). Jailed Baha'i Refuses to Confess Against Himself for Release. *IranWire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/bahais-of-iran/113865-jailed-bahai-refuses-to-confess-against-himself-for-release/> [lastet ned 26. februar 2023].
- Khalaji, Mehdi (2022, 21. januar). *Iran's Increased Persecution of the Bahai*. Washington D.C.: The Washington Institute for Near East Policy. Tilgjengelig fra <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-increased-persecution-bahai> [lastet ned 7. oktober 2023].
- Landinfo (2016, 12. august). *Iran: Situasjonen for bahá'í*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2018/04/Iran-temanotat-Situasjonen-for-bahai-12082016.pdf> [lastet ned 22. februar 2022].
- Landinfo (2022, 20. juni). *Arrestasjon og straffeforfølgelse av kristne konvertitter – en oppdatering*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2022/06/Temantoat-Iran-Arrestasjon-og-straffeforfølgelse-av-kristne-konvertitter-en-oppdatering-20062022-utenENDNOTE.pdf> [lastet ned 1. september 2023].
- Landinfo; CGRS, dvs. Office of the Commissioner General for Refugees and Stateless Persons & SEM, dvs. Swiss State Secretariat for Migration (2021, 13. desember). *Iran: Criminal procedures and documents*. Oslo/Brussel/Bern: Landinfo, CGRS & SEM. Tilgjengelig fra <https://landinfo.no/wp-content/uploads/2021/12/Iran-report-criminal-procedures-and-documents-122021-4.pdf> [lastet ned 19. april 2022].
- Netherlands Ministry of Foreign Affairs (2023). *Algemeen ambtsbericht Iran*. Haag: Netherlands Ministry of Foreign Affairs,. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2098089/Algemeen+ambtsbericht+Iran+van+september+2023.pdf> [lastet ned 10. oktober 2023].
- NRK (2023, 14. august). Bahaier pågrepet i Iran. *NRK*. Tilgjengelig fra <https://www.nrk.no/nyheter/bahaier-pagrep-i-iran-1.16515535> [lastet ned 29. august 2023].
- OHCHR, dvs. United Nations Office of the High Commissioner for Human Rights (2022, 22. august). *Iran: UN experts alarmed by escalating religious persecution*. Genève: OHCHR. Tilgjengelig fra <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/08/iran-un-experts-alarmed-escalating-religious-persecution> [lastet ned 22. februar 2023].

- RFE/RL's Radio Farda (2020, 27. januar). Iran Imposes Discriminatory Forms For New National ID Cards. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/iran-baha-i-discriminatory-id-card-forms/30400278.html> [lastet ned 6. september 2023].
- RFE/RL's Radio Farda (2022, 11. desember). Iranian Court Sentences Two Baha'i Women To New 10-Year Prison Terms. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/iranian-court-sentences-bahai-women-prison-terms/32171829.html> [lastet ned 22. februar 2023].
- RFE/RL's Radio Farda (2023, 11. september). Iran Continues Its Crackdown On Baha'i Faith With Arrests, 12 School Closures. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/iran-bahai-faith-crackdown-arrests-school-closures-rights/32588074.html> [lastet ned 6. oktober 2023].
- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2018, 25. mai). Baha'is In Iran 'Face New Wave of Arrests,' Says Baha'i International Community. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/bahais-iran-new-wave-of-arrests/29250772.html> [lastet ned 28. august 2023].
- RFE/RL, dvs. Radio Free Europe/Radio Liberty (2022, 4. september). Iranian Authorities Arrest 12 Baha'i Members In Continuing Crackdown On Faith. *RFE/RL*. Tilgjengelig fra <https://www.rferl.org/a/iran-bahais-crackdown-12-arrested/32018089.html> [lastet ned 6. september 2023].
- Sabeti, Kian (2022, 18. oktober). Baha'is Arrested for Instigating "Sedition" and Protests. *IranWire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/politics/108702-bahais-arrested-for-instigating-sedition-and-protests/> [lastet ned 30. august 2023].
- Sabeti, Kian (2023, 31. juli). Fariba Kamalabadi and Mahvash Sabet: A Year in Detention and Counting. *IranWire*. Tilgjengelig fra <https://iranwire.com/en/bahais-of-iran/119040-fariba-kamalabadi-and-mahvash-sabet-a-year-in-detention-and-counting/> [lastet ned 4. september 2023].
- U.S. Department of State (2017, 17. august). *2016 Report on International Religious Freedom - Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/document/1406998.html> [lastet ned 4. oktober 2023].
- U.S. Department of State (2018, 29. mai). *2017 Report on International Religious Freedom - Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/document/1436871.html> [lastet ned 4. oktober 2023].
- U.S. Department of State (2019, 21. juni). *2018 Report on International Religious Freedom: Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/document/2011176.html> [lastet ned 4. oktober 2023].
- U.S. Department of State (2020, 10. juni). *2019 Report on International Religious Freedom: Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/document/2031370.html> [lastet ned 4. oktober 2023].
- U.S. Department of State (2021a, 12. mai). *2020 International Religious Freedom Report - Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/05/240282-IRAN-2020-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> [lastet ned 9. desember 2021].
- U.S. Department of State (2021b, 30. mars). *Iran 2020 Human Rights Report*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2021/03/IRAN-2020-HUMAN-RIGHTS-REPORT.pdf> [lastet ned 14. juni 2021].

- U.S. Department of State (2022, 2. juni). *2021 Report on International Religious Freedom: Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/document/2073955.html> [lastet ned 2. mars 2023].
- U.S. Department of State (2023, 15. mai). *2022 International Religious Freedom Report - Iran*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2023/05/441219-IRAN-2022-INTERNATIONAL-RELIGIOUS-FREEDOM-REPORT.pdf> [lastet ned 31. august 2023].
- UN Special Rapporteur, dvs. Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2023a, 7. februar). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. Genève: UN Human Rights Council. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2088389/G2301095.pdf> [lastet ned 28. august 2023].
- UN Special Rapporteur, dvs. Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2023b, 24. august). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra <https://www.ecoi.net/en/file/local/2099118/N2324994.pdf> [lastet ned 23. oktober 2023].
- UN Special Rapporteur, dvs. UN Special Rapporteur on the situation of human rights in the Islamic Republic of Iran (2019, 18. juli). *Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran*. New York: UN General Assembly. Tilgjengelig fra <https://digitallibrary.un.org/record/3823681> [lastet ned 10. mai 2022].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2019, oktober). *Iran Policy Brief: Increased Persecution of Iran's Baha'i Community in 2019*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2019%20Iran%20Policy%20Brief%20Increased%20Persecution%20of%20Iran%27s%20Baha%27i%20Community.pdf> [lastet ned 1. mars 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2021a, august). *Religious Freedom Conditions in Iran*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2021-08/2021%20Iran%20Country%20Update.pdf> [lastet ned 27. februar 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2021b, 10. mai). *USCIRF Condemns Iran's Crackdown on Baha'i Community*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/news-room/releases-statements/uscifr-condemns-irans-crackdown-bahai-community> [lastet ned 28. august 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2022a). *Country Update Iran: Religious Freedom in Iran in 2022*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2022-07/2022%20Iran%20Country%20Update_0.pdf [lastet ned 5. september 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2022b, 18. mars). *The Status of Religious Freedom for the Baha'i Community* [Podkast]. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/news-room/uscifr-spotlight/status-religious-freedom-bahai-community> [lastet ned 28. august 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2023a, september). *Country Update: Religious Freedom Conditions in Iran*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2023-09/2023%20Iran%20Country%20Update.pdf> [lastet ned 7. oktober 2023].

- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (2023b, 1. mai). *USCIRF 2023 Annual Report: Iran*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/sites/default/files/2023-05/Iran.pdf> [lastet ned 3. juli 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (u.å.-a). *Afif Naeimi. Frank R. Wolf Freedom of Religion or Belief Victims List*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/religious-prisoners-conscience/forb-victims-database/afif-naeimi> [lastet ned 4. september 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (u.å.-b). *Fariba Kamalabadi. Frank R. Wolf Freedom of Religion or Belief Victims List*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/religious-prisoners-conscience/forb-victims-database/fariba-kamalabadi> [lastet ned 4. september 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (u.å.-c). *Frank R. Wolf Freedom of Religion or Belief Victims List*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/victims-list/> [lastet ned 22. oktober 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (u.å.-d). *Jamaloddin Khanjani. Frank R. Wolf Freedom of Religion or Belief Victims List*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/religious-prisoners-conscience/forb-victims-database/jamaloddin-khanjani> [lastet ned 4. september 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (u.å.-e). *Mahvash Sabet. Frank R. Wolf Freedom of Religion or Belief Victims List*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/religious-prisoners-conscience/forb-victims-database/mahvash-sabet> [lastet ned 4. september 2023].
- USCIRF, dvs. U.S. Commission on International Religious Freedom (u.å.-f). *Payam Vali. Frank R. Wolf Freedom of Religion or Belief Victims List*. Washington D.C.: USCIRF. Tilgjengelig fra <https://www.uscifr.gov/religious-prisoners-conscience/forb-victims-database/payam-vali> [lastet ned 13. oktober 2023].
- USIP, dvs. United States Institute of Peace (2021, 9. august). *U.S. Report on Religious Minorities in Iran*. Washington D.C.: USIP. Tilgjengelig fra <https://iranprimer.usip.org/blog/2021/aug/09/us-report-religious-minorities-iran> [lastet ned 12. oktober 2023].
- Vance, Anthony (2023, 3. februar). *The Islamic Republic is on the path to committing a mass atrocity. The world should pay attention*. Washington D.C.: Atlantic Council. Tilgjengelig fra <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/iransource/the-islamic-republic-is-on-the-path-to-committing-a-mass-atrocity-the-world-should-pay-attention/> [lastet ned 4. september 2023].
- Vogt, Kari (sist oppdatert 29. april 2022). *Bahá'í*. Oslo: Store Norske Leksikon. Tilgjengelig fra <https://snl.no/bah%C3%A1%E2%80%99%C3%AD> [lastet ned 18. august 2023].

5.2 Muntlige kilder

- Amnesty International, ved to representanter for Iran-teamet. Møte i London 16. mars 2023.
- Bahá'í-samfunnet i Norge, ved representant for kontoret for samfunnskontakt. Møte i Oslo 28. februar 2022.